

В. З. Дитюк

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

С. С. Єсімов

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри адміністративного
та інформаційного права

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

© Дитюк В. З., Єсімов С. С., 2015

Розглянуто особливості нормативно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки в країнах Європейського Союзу. Аналізуються положення Європейської стратегії безпеки, особливості нормативно-правового регулювання організації боротьби з тероризмом, розповсюдженням зброї масового знищення, інші чинники, які впливають на стан безпеки Великої Британії, Німеччини, Франції.

Ключеві слова: публічна безпека, Європейська стратегія безпеки, нормативно-правове регулювання, тероризм.

В. З. Дитюк, С. С. Єсімов

ОСОБЕННОСТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Рассматриваются особенности нормативно-правового регулирования обеспечения публичной безопасности в странах Европейского Союза. Анализируются положения Европейской стратегии безопасности, особенности нормативно-правового регулирования организации борьбы с терроризмом, распространением оружия массового уничтожения, другие факторы, которые влияют на состояние безопасности Великобритании, Германии, Франции.

Ключевые слова: публичная безопасность, Европейская стратегия безопасности, нормативно-правовое регулирование, терроризм.

V. Z. Dutyk, S. S. Yesimov

FEATURES OF LEGAL REGULATION OF PUBLIC SECURITY IN THE EUROPEAN UNION

The article deals with the peculiarities of legal regulation of public security in the European Union. Analyzes the provisions of the European Security Strategy, especially the legal regulation of the organization to combat terrorism, proliferation of weapons of mass

destruction, other factors that affect the security status of the United Kingdom, Germany and France.

Key words: public security, European security strategy, legal regulation, terrorism.

Постановка проблеми. Соціально-економічна і політична обстановка в Україні характеризується загостренням проблем забезпечення публічної безпеки. Об'єктивні закономірності ускладнення відносин у сфері публічної безпеки визначають особливі вимоги до їх нормативно-правового регулювання, покликаною впорядкувати соціальні процеси в цій сфері адекватно до реальних загроз. На цьому шляху державного розвитку позитивним є прийняття Радою національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року Стратегії національної безпеки України, видання законів і підзаконних нормативних правових актів, що регулюють різні відносини щодо безпеки, що утворюють відокремлені сфери публічної безпеки, – безпеку дорожнього руху, техногенну безпеку тощо. Дослідження нормативно-правового регулювання у зазначеній сфері Європейського Союзу та країн-членів ЄС має пріоритетне значення у контексті адаптації національного законодавства.

Стан наукової розробленості проблеми. Питанням нормативно-правового регулювання і забезпечення безпеки в сучасній правовій літературі приділено достатню увагу. Вищевказане висловлювання підтверджується науковими дослідженнями з цієї проблематики: В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, А. В. Басова, Ю. П. Битяка, Н. П. Бортник, І. П. Голосніченка, В. К. Колпакова, Ю. М. Козлова, О. В. Кузьменко, С. О. Кузніченка, В. Л. Ортинського, О. І. Остапенка, В. М. Плішкіна, О. П. Рябченко, Ю. О. Тихомирова і інших. Однак у сфері нормативно-правового забезпечення публічної безпеки України дослідні роботи переважно стосуються громадської та суспільної безпеки чи зосереджені на окремих аспектах цього явища. В дослідженнях проблем нормативно-правового забезпечення безпеки не завжди враховується аналіз зарубіжного законодавства, не приділено належної уваги організаційно-правового аспекту забезпечення безпеки.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання у сфері публічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. У Законі України від 02.07.2015 р. № 580-VIII “Про Національну поліцію” на органи поліції покладається завдання забезпечення публічної безпеки [1]. Тому питання нормативно-правового регулювання у сфері боротьби із загрозами публічної безпеки в законодавстві європейських країн становлять інтерес. Зокрема, серед них особливе місце займають стратегії національної безпеки.

Європейська стратегія безпеки сформульована в документі “Безпечна Європа у світі, який повинен стати кращим” і представлена в Салоніках 20 липня 2003 року [2], в ній відмовилися від визначення понять “національна безпека”, “загрози національній безпеці”, водночас у названому вище документі перераховані конкретні види загроз безпеці.

Перша загроза – тероризм, який загрожує життю та здоров'ю громадян, основним базовим цінностям демократичного суспільства (відкритості, толерантності). Боротьба з цим явищем відволікає значні ресурси. Сучасні терористичні групи відрізняє готовність до використання насильства в крайніх його проявах, що пояснює їх прагнення до володіння зброєю масового ураження. Пізніше задля розвитку стратегії були прийняті Європейська антитерористична стратегія (2005 р.), План боротьби з тероризмом і кіберзлочинами на 2015–2020 рр. Європейського Союзу [3; 4].

Як зазначають Б. Д. Леонов і І. М. Рижов, попередження, захист, переслідування і реагування – ось пріоритетні напрями діяльності країн-членів Європейського Союзу у сфері боротьби з тероризмом (запобігання (prevention); захист (protect); переслідування (впровадження) (pursue); реагування (respond)) [5, с. 70]. У Європейській антитерористичній стратегії під попередженням розуміють вплив на причини та умови, що сприяють радикалізації населення і залученню до терористичної діяльності. У зв'язку з цим передбачена особлива увага до:

- правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки, зокрема використання мережі Інтернет;
- встановлення кримінальної відповідальності за втягнення в терористичну діяльність; здійснення освітніх, соціальних програм, спрямованих на інтернаціоналізацію демократичних цінностей;
- розвитку міжкультурного діалогу; проведення досліджень з вивченням факторного комплексу тероризму.

Під захистом Європейська антитерористична стратегія має на увазі захист населення та інфраструктури через підвищення рівня безпеки кордонів, транспорту та інших об'єктів життєзабезпечення. У зв'язку з цим, зокрема, передбачається: запровадження системи біометричних паспортів; розроблення та впровадження нового покоління Шенгенської інформаційної системи; введення загальних стандартів забезпечення авіаційної безпеки і безпеки на морі.

Під переслідуванням Європейська антитерористична стратегія розуміє здійснення діяльності, спрямованої на припинення і розслідування злочинних проявів тероризму, зокрема на стадіях приготування і замаху, а також перекриття каналів фінансування тероризму. У зв'язку з цим передбачається: продовжити роботу з уніфікації національних законодавств на підставі норм міжнародних договорів; активізувати діяльність Євроюсту і Європолу (англ. Europol Liaison Officer, ELO), поліцейської служби Європейського Союзу [6].

Основними завданнями служби є координація роботи національних служб у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю і поліпшення інформаційного обміну між національними поліцейськими службами. Серед основних напрямів:

- розроблення системи взаємного визнання судових рішень, а також рішень інших компетентних правоохоронних органів, зокрема імплементація положень про європейський ордер про арешт;
- підвищення доступності інформації;
- протидія фінансуванню тероризму, включаючи використання в цих цілях некомерційних організацій; надання технічного сприяння третім країнам.

Євроюст – агентство Європейського Союзу, що має справу з судовими органами. Це агентство складається з прокурорів, суддів або співробітників поліції, які мають аналогічні повноваження, від кожної держави, що входить до ЄС. Його завдання полягає у підвищенні ефективності національних влад, коли вони мають справу з розслідуваннями та судовими розглядами щодо транскордонної та організованої злочинності [7, с. 319]. Євроюст створений рішенням Європейської ради, оголошеним 15–16 жовтня 1999 року в Тампере. Рада вирішила створити постійний орган судової співпраці в цілях поліпшення боротьби з тяжкими злочинами [8].

Під реагуванням Європейська антитерористична стратегія розуміє усунення або мінімізацію наслідків терористичних актів, координацію дій спеціальних служб і допомогу постраждалим.

Друга загроза – поширення зброї масового ураження.

Для розвитку Європейської стратегії безпеки прийнята Європейська стратегія боротьби з розповсюдженням зброї масового ураження.

Незважаючи на те, що таку діяльність здійснює вузьке коло країн і груп, вони можуть взаємодіяти, обмінюючись інформацією і технологіями поза межами міжнародних договорів і контролю. Доступність зброї масового ураження підвищує ризик його використання як окремими державами, так і терористичними групами.

У цих умовах необхідне формування єдиного, узгодженого конвенційного механізму здійснення контролю над розробленням, виробництвом, накопиченням ядерних матеріалів, радіоактивних речовин або джерел радіоактивного випромінювання.

Наявність ядерної зброї у держав, які не є учасниками договорів про нерозповсюдження ядерної зброї, істотно підвищує ризик його застосування.

Біологічна зброя, внаслідок її особливостей, таких як можливість впливу на широке коло цілей (люди, тварини, рослини) та відсутність швидкого застосування способів захисту, може бути приваблива для терористичних груп. Будь-який з цих видів зброї може прямо або побічно загрожувати Європейському Союзу і його інтересам.

Третя загроза – слабкі держави – організована злочинність.

Неефективне управління державою, соціальні конфлікти, незаконні збройні формування – все це сприяє ослабленню державних інститутів, і, як наслідок, посиленню організованої злочинності. Як пріоритетні цілі в Європейській стратегії безпеки виділено розширення зони безпеки навколо Європейського Союзу. У документі наголошено, що політична, економічна стабільність у державах, які територіально межують з країнами Європейського Союзу, є надзвичайно важливим фактором для забезпечення європейської безпеки.

Вступ до Європейського Союзу нових членів, з одного боку, розширив зону стабільності, а з іншого – наблизив загальноєвропейські кордони до нестабільних регіонів. Врегулювання арабо-ізраїльського, а тепер вже внутрішньосирійського конфліктів також є важливою передумовою для вирішення проблем на Близькому Сході.

Суттєвим чинником, який впливає на європейську безпеку, є посилення міжнародного порядку, який залежить від ефективної системи багатосторонніх договорів. У зв'язку з цим особливого значення набуває формування системи міжнародних інститутів, спрямованих на забезпечення безпеки. У цьому випадку не можна недооцінювати роль Організації Об'єднаних Націй, Світової організації торгівлі, міжнародних фінансових інститутів, а також Міжнародного кримінального суду.

Європейська стратегія національної безпеки особливе значення надає трансатлантичному співробітництву (у формі членства в НАТО), діяльності регіональних структур (ОБСЄ, Рада Європи, АСЕАН тощо).

Стан міжнародного правопорядку залежить від видів політичних (демократичних) режимів, що його забезпечують. Ефективне державне управління, низький рівень корупції, повага до прав і свобод людини та громадянина, верховенство права на національному рівні – ось засоби, що гарантують міжнародну стабільність.

Незважаючи на наявність Європейської стратегії безпеки, європейські держави мають національні стратегії безпеки.

Стратегія безпеки Німеччини прийнята в травні 2008 р. Значною мірою вона являє собою імплементацію норм Європейської стратегії безпеки. У ній поняття “безпека” не визначено. Разом з тим, позначені основні загрози.

Перша – тероризм. На думку представників державних інституцій Німеччини – розробників національної стратегії безпеки, міжнародний тероризм, який за природою принципово відрізняється від тероризму минулого століття, являє собою серйозну загрозу. Сучасні терористи прагнуть завдати максимальної шкоди, знищити найбільшу кількість людей. У світі, в якому терористи не обмежені національними кордонами й організовані, не можна виділяти зовнішню та внутрішню безпеку. Протидія наданню притулку терористам має стати одним з центральних завдань державної політики Німеччини щодо забезпечення безпеки. Інфраструктура є не тільки метою терористичних атак, її використовують терористи для своєї діяльності у всьому світі. Серед завдань державної політики Німеччини щодо забезпечення безпеки названо запобігання терористичним операціям і захист інфраструктури.

Друга – поширення зброї масового ураження. Боротьба з розповсюдженням зброї масового ураження; недопущення її використання терористами є завданням державної політики Німеччини щодо забезпечення безпеки.

Третя – залежність від джерел сировини та енергії. За даними німецьких експертів, до 2030 р. більше від двох третин європейської потреби в енергоресурсах буде забезпечуватися за рахунок імпорту.

Стихійні лиха, тероризм, конфлікти в регіонах – постачальниках сировини можуть негативно вплинути на стан економічної безпеки європейських країн, тому вже розроблено національну стратегію енергетичної та сировинної безпеки. Четверта – зміна клімату.

П'ята – слабкі держави. Слабкі держави, з одного боку, відчують різні загрози, а з іншого – самі є джерелами небезпеки для інших держав. Територія таких держав стає ідеальним притулком для терористів, каналом для торгівлі наркотиками і людьми, місцем діяльності організованої злочинності. У зв'язку з цим зовнішня політика Німеччини повинна бути спрямована на підтримку

слабких держав. Інтенсивність міграційних процесів наростатиме. Правове регулювання має враховувати інтереси і тих, хто приймають, і транзитних країн. Слід створювати умови, що допоможуть країнам-донорам міграції забезпечувати своїм громадянам достатній рівень життя, освіти. Лише така політика дозволить впоратися з незаконною міграцією.

У Стратегії сформульовані напрями протидії загрозам:

- створення національної, тісно пов'язаної з іншими державами, системи ефективного усунення наслідків стихійних лих, терористичних актів, у якій національні та міжнародні інститути були б інтегровані один в одного та співпрацювали з інститутами громадянського суспільства;
- зміцнення цивільних і військових інститутів для недопущення і подолання кризових ситуацій за межами Німеччини;
- співпраця з бізнес- і науковим співтовариством у цілях забезпечення безпеки.

Стратегія національної безпеки Великобританії – “Безпека у взаємозалежному світі” – була прийнята в березні 2008 року. Цей документ є першим в історії Великобританії, в якому зроблена спроба сформулювати основні цілі та завдання у сфері захисту національної безпеки. У Стратегії у редакції 2010 р. (зі змінами) сформульовані загрози¹.

Перша – тероризм. У Стратегії зазначено, що Великобританія стикається з тривалою загрозою з боку насильницьких екстремістів, що діють під прапором ісламу. Незважаючи на те, що такі рухи не мають підтримки серед громадськості, а їхні спроби виправдати свої вимоги релігійними переконаннями сприймаються негативно, рівень терористичної загрози в наш час значно зріс. Сучасний тероризм відрізняють нові форми і методи: терор з використання смертників, велика кількість жертв, застосування зброї масового ураження, електронні атаки. Розслідування терористичних актів на території Великобританії допомогло виділити широкий міжнародний слід. Сьогодні Великобританія і увесь світ постали перед новою загрозою: наявність широкої мережі взаємопов'язаних груп, які поділяють загальну ідеологію, але не мають одного управлінського центру. Рівень організованості та професійної підготовки членів цих груп може бути різним. Однак вони співпрацюють, скоюючи терористичні акти: обмінюються інформацією, поширюють загальну ідеологію. Така взаємодія терористичних груп раніше була неможливою.

Друга загроза – поширення зброї масового ураження. Стратегії передбачає необхідність контролювати дотримання режиму нерозповсюдження зброї масового ураження, не допускати доступу терористичних груп до технологій виробництва і засобів доставки.

Третя загроза – транснаціональна організована злочинність. Сучасні технології обігу товарів і засобів створили передумови для появи нових форм злочинної діяльності. Сучасна організована злочинність транснаціональна. В окремих регіонах світу вона фактично замінила собою механізми державного управління. Для Великобританії організована злочинність стає реальною і надзвичайно актуальною загрозою. Четверта загроза – нестабільність у світі, збройні конфлікти і слабкі держави. Збройні конфлікти міждержавного і внутрішнього характеру продовжуються і сьогодні. Діяльність із запобігання конфліктам не завжди ефективна. Збройний конфлікт викликає гуманітарну катастрофу й негативно впливає на стан безпеки далеко за своїми межами [9].

У Стратегії Великобританії визначені явища, які не є загрозами національній безпеці, однак за певних умов стають факторами, що породжують нестабільність і конфлікт. До таких належать: недостатня ефективність дії міжнародних інструментів (ООН і Ради Безпеки ООН); зміна клімату; боротьба за доступ до енергоресурсів і сировини; бідність; нерівність; глобалізація, причому ризики та виклики є взаємопов'язаними та взаємообумовленими.

Стратегія має розділ, що стосується заходів реагування на загрози:

- правові заходи, які передбачають імплементацію в законодавство Великобританії універсальних та регіональних норм і стандартів боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими загрозами;

---

¹ Великобританія признає Росію угрозой в стратегії нацбезпеки / MIGnews. 08.11.2015 19:59. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mignews.com.ua/politics/7872574.html>

– організаційні – створення спеціальних органів; інформаційні – створення банків даних та вдосконалення механізму обміну інформацією. У Франції відсутній єдиний документ, в якому регулюються питання забезпечення національної безпеки. Основні положення у сфері забезпечення безпеки Франції містяться в Законі “Про національну оборону” (фр. l’ordonnance du 7 janvier 1959 portant organisation générale de la défense), а також в оборонних і зовнішньополітичних доктринах і стратегіях.

“Біла книга” з оборони і національної безпеки (фр. Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale (2013) виділяє такі види загроз для країни: тероризм, регіональний та національний екстремізм, торгівля наркотиками, неконтрольоване поширення інформації [10, с. 13–15].

Виділяють три категорії національних інтересів:

- життєво важливі;
- стратегічні інтереси;
- інтереси, пов'язані зі статусом Франції як світової держави.

До життєво важливих інтересів належать: територіальна цілісність, суверенітет, захист населення, але точного визначення життєво важливих інтересів немає, тому що це може вплинути на свободу дій, оцінок і прийняття рішень керівниками держави у разі виникнення загроз.

Стратегічні інтереси полягають:

- у підтриманні миру на європейському континенті, в зонах, до нього прилеглих зі сходу і півдня, в середземноморському басейні й на Близькому Сході;
- у збереженні повноцінної економічної активності країни, свободи зовнішньої торгівлі та комунікацій, безпеки морських шляхів;
- інтереси, пов'язані зі статусом Франції як світової держави, полягають у забезпеченні незалежності країни, виконанні міжнародних зобов'язань, зміцненні демократії та правопорядку.

Франція приділяє значну увагу підтриманню високого технологічного потенціалу на рівні сучасних вимог з урахуванням міжнародної обстановки.

Аналіз законодавства країн-членів Європейського Союзу показує необхідність розгляду питань забезпечення публічної безпеки в системі заходів захисту особистості, держави і суспільства в Україні.

Досвід європейських держав з розроблення нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної та публічної безпеки можна застосувати під час підготовки актів Кабінету Міністрів України та міністерств, націлених на реалізацію Стратегії національної безпеки, затвердженої Указом Президентом України від 26.05.2015 р. № 287/2015 [11]. У контексті зазначеного оптимізацію діяльності органів внутрішніх справ в Україні доцільно проводити з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних держав щодо створення системи забезпечення публічної безпеки та сучасних загальносвітових тенденцій розвитку таких систем шляхом:

- надання пріоритету запобіжним заходам і стратегіям;
- посилення ролі державних органів та інститутів у забезпеченні безпеки та протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам публічної безпеки;
- посилення співпраці з Європейським Союзом і НАТО;
- вдосконалення антитерористичної діяльності, режиму охорони державної таємниці;
- концентрації інтелектуальних, фінансових та інших ресурсів на пріоритетних напрямках забезпечення національної та публічної безпеки;
- підвищення рівня бюджетного і інших видів ресурсного забезпечення суб'єктів забезпечення публічної безпеки.

Реформування органів внутрішніх справ безпеки, на нашу думку, повинно здійснюватися на основі чітко встановлених принципів, найважливішими з яких є:

- законність, пріоритет прав і свобод людини і громадянина;
- адекватність державної політики з питань публічної безпеки та заходів щодо її реалізації реальним і потенційним загрозам національним інтересам і публічній безпеці;
- позапартійність, гласність, науковість, системність, плановість, ефективність;
- відкритість для демократичного цивільного контролю.

Висновки. Зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання забезпечення безпеки у межах теорії забезпечення публічної безпеки [12] являє собою комплекс взаємопов'язаних понять публічної безпеки як правової категорії, адміністративно-правового забезпечення публічної безпеки, організаційно-правового механізму забезпечення публічної безпеки, загрози публічній безпеці. Організаційно-правовий механізм нормативно-правового забезпечення публічної безпеки України з урахуванням досвіду зарубіжних країн у теоретико-методологічному плані ґрунтується на відповідних концептуальних положеннях і як специфічний напрям державної політики не обмежує свою дію лише правоохоронною сферою державного управління і складається з сукупності економічних, правових, організаційних та інших заходів щодо попередження та припинення загроз публічній безпеці, ліквідації наслідків їх проявів і органічно пов'язаний з соціально-економічними, адміністративно-правовими реформами. Правове забезпечення публічної безпеки, по суті, можна ототожнити з процесом прийняття та реалізації адміністративно-правових актів, що регламентують узгоджені дії уповноважених органів держави щодо змін організації та діяльності виконавчої влади в цій сфері, методів і форм адміністративної діяльності, які використовує держава, спрямованих на врахування зовнішніх і внутрішніх обставин (загроз) у забезпеченні цього виду безпеки, на вирішення ключових проблем життєдіяльності суспільства.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580 -VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40–41. – Ст.379. 2. Безопасная Европа в мире, который должен стать лучше. Европейская стратегия безопасности. 16 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIRU.pdf> 3. The European Union Counter-Terrorism Strategy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ue.eu.int/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/87257.pdf 4. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. The European Agenda on Security Strasbourg, 28.4.2015 COM (2015) 185 final [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf 5. Леонов Б. Д. Композитна стратегія протидії мережевим та гібридним викликам сучасного тероризму / Леонов Б. Д., Рижов І. М. // Правова інформатика: наук.-практ. журнал. – 2015. – № 1(45). – С. 68–73. 6. Європол [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu/> 7. Павленко А. В. Організаційно-правовий механізм співробітництва України та Європейського Союзу у сфері протидії тероризму / А. В. Павленко // Порівняльно-аналітичне право: електр. фах. наук. вид. – 2015. – № 2. – С.317–320. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2015/95.pdf 8. Tampere European Council 15 and 16 october 1999. Presidency Conclusions. http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm 9. A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61936/national-security-strategy.pdf 10. Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale (2013) / Direction de l'information légale et administrative, réalisée par le Ministère de la Défense. – Paris, 2013. – 159 p. ([Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/Livre-blanc-sur-la-Defense-et-la-Securite-nationale%202013.pdf>) 11. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 р. “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> 12. Robert D. Hanser. Community Corrections: Second Edition / Rob. D. Hanser. – Washington's: SAGE Publications, 2014. – 531 p.